

Nr 235.

Av herr von Heland m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående organisationen av försvarsväsendets centrala förvaltning.

I proposition nr 180 anför föredragande departementschefen (sid. 365—366) beträffande övergången till den föreslagna nya organisationen, att denna bör kunna i huvudsak äga rum under nästkommande budgetår enligt Kungl. Maj:ts närmare bestämmande. Enligt departementschefens uppfattning är en sådan övergång möjlig utan att nämnvärda olägenheter ur effektivitetssynpunkt behöva uppkomma.

Mot denna ståndpunkt kunna dock erinringar göras. Omorganisationen måste innebära en svaghetsperiod för försvarsförvaltningen. Skulle mobilisering och krig inträffa under pågående omorganisation, lär man sålunda icke kunna undvika svårigheter och missgrepp till skada för krigsmaktens effektivitet, även om i ett dylikt läge omorganisationens slutliga genomförande skulle komma att delvis uppskjutas. En omorganisation redan under nästa år synes heller icke nödvändigtvis behöva komma till stånd med hänsyn till den nuvarande förvaltningsorganisationens effektivitet.

Sedan de under beredskapstiden nytillkomna förvaltningsorganen — krigsmaterielnämnden och verkstadsnämnden — numera fått en fastare organisation och från de militära förvaltningarna övertagit vissa uppgifter, som naturligt sammanhålla med nämndernas hittillsvarande verksamhetsområden, tala flera skäl för att man tillsvidare bör stanna vid deras bibehållande i nuvarande organisation och först efter kriget i likhet med vad som förutsattes beträffande fortifikationsförvaltningen upptaga frågan om dessa organs framtida ställning och organisation. De nuvarande försvarsgrensförvaltningarna torde, sedan de provisoriskt förstärkts dels med inkallad reserv- och värnpliktig personal, dels ock med teknisk och merkantil expertis och sedan även igångsättningssvårigheterna beträffande materielanskaffningen övervunnits, kunna anses prestera ett gott arbete och något omedelbart behov av en omorganisation av dessa kan därför icke anses förefinnas. Det

måste utan tvivel efter återgång till fredsförhållanden finnas större förutsättningar än under rådande förhållanden att fastställa olika förvaltningsorgans uppgifter och storlek inom fredsorganisationen.

En svaghet i det framlagda förslaget förefinnes också däri, att för det allmänna beredskapsorgan, som föredragande departementschefen förutsätter skall finnas utöver det nu föreslagna krigsmaterielverket — alltså någon slags ersättning för rikskommisionen för ekonomisk försvarsberedskap — icke nu framlagts något organisationsförslag. Det ligger dock i öppen dag, att under krig och kristid särskilda organ liksom nu måste omhänderhava och dirigera den allmänna folkförsörjningen. För att en övergång till krigs- och krishushållningen skall kunna ske med ordning och reda samt med den snabbhet, som i de flesta fall kan bli erforderlig, måste, på sätt departementschefen framhållit, även i fredstid något organ finnas för planläggnings- och förberedelsearbete. Det måste därför anses sannolikt, att ett sådant verk befinner böra inrättas, och att vissa av de uppgifter, som i nu föreliggande förslag pålagts krigsmaterielverket, i stället komma att åläggas detta allmänna beredskapsverk, men härav följer att krigsmaterielverket får mera begränsade uppgifter. Även detta förhållande föranleder tveksamhet, då det gäller att nu taga ställning till frågan om krigsmaterielverket och dess storleksordning. Vidare må beaktas, att därest en motsvarighet till rikskommisionen för ekonomisk försvarsberedskap sedermera kommer att inrättas, kostnaderna för förvaltningsorganisationen komma att ökas utöver de nu beräknade.

Beträffande personalbehov och kostnader för den föreslagna förvaltningsorganisationen innehåller propositionen endast summariska uppgifter. I fråga om personalen har nämligen väsentligen endast upptagits frågor om vissa nyckelposter vid de nytillkommande verken samt om ett antal nya tjänster vid vissa verk. De uppgivna kostnadsökningarna uppgå till 743,000 kronor. Det är emellertid att märka, att behovet av antalet befattningshavare i olika lägre lönegrader icke nu kunnat uppgivas, och att kostnaderna för dessa befattningshavare ej heller kunnat redovisas. Icke heller hava beräkningar nu kunnat verkställas av de olika verkens omkostnader av olika slag. Om riksdagen nu fattar beslut om en ny förvaltningsorganisation för försvarsväsendet i enlighet med Kungl. Maj:ts föreliggande förslag, innebär alltså detta, att riksdagen kommer att binda sig för en organisation, för vilken riksdagen icke känner det erforderliga personalbehovet och heller icke de med organisationen, sedan den fullt genomförts, förenade kostnaderna. Detta måste anses otillfredsställande. Det rör sig dock om betydande kostnader. Här må allenast erinras därom, att kostnaderna för armé-, marin- och flygförvaltningarna i årets statsverksproposition beräknats till 2,900,000 kronor för budgetåret 1943/44, vartill komma beräknade kostnader av 2,800,000 kronor för krigsmaterielnämnden och av 570,000 kronor för verkstadsnämnden. I nämnda kostnader ingå dock icke avlöningskostnaderna för militär personal,

enär ifrågavarande personal åtnjuter avlöning från vederbörlig försvarsgrens avlöningsanslag. De hittillsvarande sammanlagda kostnaderna skulle nu på grund av omorganisationen komma att ökas med minst 743,000 kronor, vilket torde motsvara en ökning av omkring 10 % av de nuvarande kostnaderna för befintliga förvaltningsorgan inom försvarsväsendet.

En fråga, som icke heller får förbises, när det gäller att bedöma lämpligheten att omedelbart genomföra en så genomgripande omorganisation, som i proposition nr 180 föreslås, är lokalfrågan. För vissa av de nytillkommande verken, såsom för krigsmaterielverket och civilförvaltningen, torde uppstå betydande svårigheter att för närvarande finna sådana lokaler, att varje verk kan samlas under samma tak. Kan icke detta ske, komma olika avdelningar att bli spridda på ett flertal mindre lokaler, och en dylik omständighet utgör ett avsevärt hinder för ett effektivt arbete under gemensam ledning. Även lokalfrågornas ordnande talar därför för ett uppskov med försvarsförvaltningens omorganisation.

Med hänsyn till angivna förhållanden synes det oss kunna ifrågasättas, om det är välbetänkt att riksdagen fattar beslut om en förvaltningsorganisation för försvarsväsendet, som ännu icke kan i skilda avseenden överblickas. Det kan alltså ifrågasättas, om icke riksdagen bör avslå Kungl. Maj:ts förevarande proposition och anhålla om nytt förslag i ärendet vid en senare tidpunkt, då förvaltningsorganisationen bättre än för närvarande är fallet kan bestämmas för försvarsväsendets fredsorganisation.

Därest emellertid riksdagen likväl skulle finna skäl att på grundval av Kungl. Maj:ts förslag redan nu besluta om en ny förvaltningsorganisation för försvarsväsendet, synas i vart fall vissa, i det följande antydda, förändringar i detsamma böra övervägas.

I åtskilliga avseenden torde förvaltningsförslaget vara byggt på riktiga och bärande grunder. Av de fyra huvudprinciper, som lagts till grund för förslaget, nämligen centralisering av likartade arbetsuppgifter, förstärkning av den tekniska och merkantila sakkunskapen inom försvarsförvaltningen, rationalisering och effektivisering av organisation och arbetsformer inom de särskilda förvaltningsmyndigheterna samt slutligen förstärkning av det rent militära inflytandet på de fackgrenar av förvaltningen, som alltjämt skola skötas försvarsgrensvis, synas de tre förstnämnda bygga på alldeles riktiga principer. Däremot förefaller det mera tveksamt, huruvida den sistnämnda principen är riktig. Enligt den av 1936 års riksdag beslutade ordningen inträder armé- resp. marinchefen som beslutande i vederbörlig förvaltning, när vissa i instruktionen för vederbörliga verk bestämda viktigare ärenden företagas till avgörande. Dessa ärenden avse exempelvis för arméns vidkommande:

framställningar rörande medelsbehovet att tjäna till ledning vid upprättandet av nästföljande års statsverksproposition;

uppgörande av stater m. m. rörande disponerandet av för arméns utbildning, utrustning eller krigsberedskap anvisade medel;

fastställande i huvuddrag av anskaffnings- och hushållningsplaner, som beröra statsanslag till materiel för arméns utbildning, utrustning och krigsberedskap;

anställande av försök med viktigare materiel för arméns utbildning och utrustning; samt

fastställande av modeller å vapen, fordon, beklädnings-, utrednings- och andra persedlar m. m., i den omfattning Kungl. Maj:t bestämmer.

Genom dessa bestämmelser har arméchefen givits befogenhet att fatta principbeslut i alla viktigare frågor berörande arméns utbildning, utrustning och krigsberedskap och kan sålunda göra sitt inflytande till fullo gällande i alla huvudfrågor, som kunna vara av intresse för honom i egenskap av arméns högste målsman. Avgörandet av alla andra ärenden har däremot förbehållits själva förvaltningsmyndigheten, vilken även har att svara för samtliga besluts verkställighet, förvaltningskontroll o. s. v. Det förefaller att vara en lämplig avvägning av befogenheter och ansvar. Då dessa grundsatser i fråga om befogenheter tillämpats alltsedan den 1 juli 1937 och visat sig ändamålsenliga samt kunnat tillämpas friktionsfritt icke blott i fredstid utan jämväl under den gångna beredskapstiden, synes någon anledning icke förefinnas att på denna punkt vidtaga ändring i nu gällande ordning. Man bör vid bedömande av denna fråga icke förbise betydelsen av att förvaltningsmyndigheten även inför Kungl. Maj:t fritt bör kunna uttala sin mening i de frågor, ofta av stor ekonomisk betydelse, om vilka utlåtanden inhämtas.

På grund härav synes det böra övervägas att för armé- och marinförvaltningarnas del stanna vid den ordning, som sedan 1937 gällt i fråga om chefens för armén respektive chefens för marinens beslutanderätt inom vederbörande förvaltning. Samma ordning synes jämväl böra införas inom flygförvaltningen, och det nuvarande systemet, som innebär att chefen för flygvapnet jämväl är chef för flygförvaltningen, alltså upphöra.

Med hänsyn till arbetsförhållandena inom vederbörliga förvaltningar bör emellertid finnas en särskild chef för varje förvaltning. Chefsbefattning synes dock kunna uppehållas på det sätt, som Kungl. Maj:t i nu förevarande proposition föreslagit i fråga om souschefsbefattningen i arméförvaltningen.

Ovan har redan framhållits, att den i propositionen angivna centraliseringsprincipen i och för sig måste anses vara riktig. Sålunda böra anskaffningsuppgifterna, i vad de beröra den mekaniska industrien, verkstadsindustrien, den kemisk-tekniska industrien m. fl. centraliseras, då detta möjliggör att på lämpligt sätt och i rätt ordning enhetligt planlägga och utnyttja dessa industriernas i vissa avseenden otillräckliga kapacitet. Det måste också anses lämpligt, att motsvarande uppgifter beträffande textil- och läderindu-

strierna sammanföras. Men däremot kan det ifrågasättas, om det kan vara fördelaktigt att till *ett enda verk* sammanföra anskaffningen av materiel från båda dessa industrigrupper. Till materielverket böra icke alltför heterogena saker och större antal objekt än som utan svårigheter kunna hållas ihop sammanföras. Departementschefen har tvekat att till materielverket förlägga anskaffningen av fartyg och flygplan, ehuru denna materiel till stor del framställles av samma industrier, inom vilka krigsmaterielnämndens nuvarande uppgifter falla. Denna tvekan är förklarlig, ty för att centraliseringen skall hava skäl för sig måste någon så påtaglig fördel vara därmed förbunden, att den mer än väl uppväger därmed förenade nackdelar.

Några sådana fördelar hava emellertid icke angivits i propositionen i vad gäller att till krigsmaterielverket centralisera ärenden rörande textil- och läderindustrierna. Det har visserligen framhållits, att en personalbesparing skulle stå att vinna genom en dylik långt driven centralisering, men några uppgifter, som bestyrka detta, hava icke lämnats. Motsatsen synes i stället kunna bliva fallet. De militära förvaltningarna måste nämligen under alla förhållanden utföra allt förarbete med anskaffningarna, såsom utarbetandet av modeller, arbetsbeskrivningar, kvalitetsfordringar, kvantitetsberäkningar o. s. v. Detta framhålles ock i propositionen. Men för dessa uppgifter kräves fackkunnig personal. Samma personal skulle, när det gäller textil- och lädervaror, om den blott obetydligt förstärkes, även kunna verkställa den enklaste delen av anskaffningsverksamheten, nämligen själva upphandlingsproceduren. Formerna härför äro ju noggrant reglerade i gällande upphandlingsförrättning, och intendenturpersonalen är utbildad härför och väl förtrogen därmed. Särskilt under fredsförhållanden äro sistnämnda uppgifter, enligt vad erfarenheten visat, mycket litet arbetskrävande och har till avsevärd del utförts vid de centrala intendenturanstalterna. Skall själva upphandlingen däremot ske av materielverket, lär man icke kunna undgå att även där hava både teknisk personal för materielfrågornas handläggning och därjämte måhända särskild personal för själva upphandlingen. Ett övertyttande av anskaffningsuppgifterna beträffande textil- och lädervaror till krigsmaterielverket kommer sålunda med all säkerhet att bliva ej blott opraktiskt och omständigt med ärendenas handläggning av tvenne myndigheter utan jämväl mera personalkrävande och dyrare än ett bibehållande av den nuvarande ordningen, där hela verksamheten — alltså frågor om försök, modeller, anskaffning, kontroll, förrådsförvaring, distribution och medelsförvaltning — är förlagd till intendenturdepartementet. Den s. k. pappers-exercisen skulle utan tvivel komma att ökas i stället för att minskas, om dessa ärenden skola handläggas i krigsmaterielverket.

Dessa ärenden synas uppenbarligen vara av karaktär att böra i sin helhet handläggas inom försvarsgrensförvaltning, där erforderlig sakkunskap ändock finnes att tillgå. En sådan ordning hindrar dock icke en önskvärd centralisering.

Under beredskapstiden har på yrkande av industrikommissionen i huvudsak även övriga försvarsgrenars behov av textil- och lädervaror efter överenskommelse tillgodosetts genom intendenturdepartementets industribyrå. Särskilt har detta gällt halvfabrikaten. Viss materielanskaffning har dock, där tillräcklig industriell kapacitet stått till förfogande, skett även genom försorg av marinförvaltningen och i ringa omfattning jämväl genom flygförvaltningen. I dessa avseenden synes en ändring lämpligen böra ske och all anskaffningsverksamhet övertagas av intendenturdepartementet såsom varande den ojämförligt största förbrukaren av textil- och lädervaror. Därigenom torde på enklaste sätt vinnas de fördelar, som följa av en centraliserad handläggning av ärendena.

I detta sammanhang torde även frågan om livsmedelsanskaffningen böra något beröras. Under normala förhållanden har denna anskaffning med vissa undantag varit i avsevärd grad decentraliserad. Under beredskapstiden har däremot en stark centralisering så till vida ägt rum, att såväl arméns som flygvapnets livsmedelsanskaffningar i huvudsak ombesörjts genom intendenturdepartementet. Marinens anskaffningar däremot ha med vissa undantag skett genom marinförvaltningen eller underlydande organ.

Den centralisering av livsmedelsanskaffning, som sålunda redan skett under beredskapstiden, har givetvis i hög grad underlättats genom de inom livsmedelshandeln förekommande stora ekonomiska sammanslutningarna, såsom Svenska lantmännens riksförbund, Sveriges slakteriförbund, Svenska mejeriernas riksförening, Kooperativa förbundet, Ica-koncernens företag m. m.

Livsmedelsanskaffningarna ha härigenom kunnat ske utan att den privata detaljhandeln genom inköp därifrån oroats; denna har helt kunnat förbehållas åt den konsumerande allmänheten. De militära anskaffningarna lära ock ha kunnat ske till synnerligen moderata priser.

Den sålunda påbörjade och till stor del redan genomförda centraliserade livsmedelsanskaffningen torde böra fullföljas även beträffande marinen och lämpligen anslutas till de anskaffningar, som av intendenturdepartementet nu verkställas för arméns och flygvapnets räkning.

Till underlättande av den centraliserade anskaffningen av materiel och livsmedel böra officerare ur marinintendenturkåren och i intendenturbefattning ur flygvapnet placeras till tjänstgöring vid arméförvaltningens intendenturavdelning såsom sambandsofficerare.

Den sålunda såsom alternativ till Kungl. Maj:ts förslag antydda lösningen av centraliseringen av handläggningen av berörda ärenden synes vara mera rationell, ty den innebär icke någon uppdelning av ansvaret för dessa ärendens rätta handhavande, och lösningen torde jämväl draga mindre kostnader än vid en lösning av spörsmålet enligt Kungl. Maj:ts förslag. Frågan synes böra tagas i övervägande av riksdagens vederbörande utskott.

I anslutning till vad ovan sagts om sambandsofficerare kan det ifrågasättas, huruvida icke en sammanslagning av försvarsgrensförvaltningarna även vad avser tyg- och intendenturförvaltningen borde övervägas. Den mest rationella lösningen av förvaltningsfrågan borde vara att låta ett verk ombesörja all förvaltningsverksamhet av samma slag. Först härigenom torde fullt enhetliga och för försvaret gagnande förvaltningsprinciper kunna genomföras på samtliga hithörande områden. Svårigheten att garantera försvarsgrenscheferna erforderligt inflytande på försvarsgrenens förvaltning kan icke vara oöverbinnelig. Denna fråga är dock av så genomgripande art, att det icke är möjligt att utan närmare undersökning bedöma lämpligheten av och förutsättningarna för en sådan sammanslagning. Vederbörande utskott torde emellertid böra taga frågan i övervägande och om skäl därför finnas föreligga, föreslå riksdagen att hos Kungl. Maj:ts hemställa om utredning rörande förutsättningarna för åvägabringande av en sammanslagning av de tre försvarsgrensförvaltningarna. Vederbörligt utskott torde böra hemställa till riksdagen om åvägabringande av förnyad utredning om en sådan organisation.

Enligt propositionen nr 180 förordar departementschefen, att de centrala reparationsanstalter för intendenturmateriel, som i Kungl. Maj:ts proposition nr 179 föreslagits till inrättande, skola underställas fabriksstyrelsen under det att ledningen av reparationstjänsten i övrigt skall handhas av vederbörliga centrala förvaltningsmyndigheter. Det kan emellertid, synes det oss, ifrågasättas, om en sådan ställning för reparationstjänsten är den ändamålsenligaste.

Reparationstjänstens ordnande och utförande måste anses höra intimt samman med materiellhushållningen och materielanslagens rationella utnyttjande. Ledningen av och ansvaret för driften vid reparationsverkstäderna synes till följd härav närmast böra ligga hos den förvaltande och för anslagens utnyttjande ansvariga centrala förvaltningsmyndigheten, vilket samtidigt möjliggör en direkt samverkan med truppförbanden.

För ett sådant inordnande av reparationstjänsten i försvarsförvaltningen talar, bland annat, följande.

Vid utarbetandet av modeller och tillverkningsbestämmelser, vilket skall ankomma på den militära förvaltningsmyndigheten, måste givetvis hänsyn tagas till behovet av framtida reparationer. Ändringar av modeller och tillverkningsbestämmelser måste helt naturligt ske tid efter annan och impulserna till dessa ändringar erhållas merendels i samband med materielens användning vid trupp. Ett avskiljande av reparationstjänstens huvuddel, vilken i framtiden avses förlagd till de centrala reparationsverkstäderna, från den myndighet, som har att handlägga modellfrågor och utrustningsförsök, synes emellertid komma att medföra onödiga svårigheter, när det

gäller att på ett tillfredsställande sätt tillgodose militära krav beträffande såväl utförande av försök och experiment som utarbetande av tillverkningsbestämmelser.

Reparationstjänsten, som är av service-natur, måste smidigt kunna anpassas efter samt väl uppfylla militära krav. Vid bedömande av frågan om dess ändamålsenliga ordnande kunna på grund därav icke endast arbetskostnaderna för reparationer av visst slag tagas i betraktande. Hänsyn torde även bör tagas till att man erhåller ett ur fältsynpunkt fullgott resultat och även till önskvärdheten av att ett visst mått av prydlighet tillgodoses. Den centrala militära förvaltningsmyndigheten, som har ansvaret för materielns användning och ändamålsenlighet, torde då lämpligen böra utöva kontroll och utfärda bestämmelser för reparationernas utförande. Detta synes tala emot ett särskiljande av reparationstjänsten från militärförvaltningen i övrigt. För övrigt torde det medföra ökat arbete, om två olika myndigheter, som i vissa fall kanske hava divergerande inställning till frågorna, skola handlägga nära sammanhängande ärenden. Under beredskap och vid mobilisering men också under en sannolikt lång övergångstid härefter, om den av departementschefen förordade ordningen blir godtagen, torde det bliva förenat med allvarliga olägenheter att fördela handläggningen av ärenden rörande reparationstjänsten på olika centrala myndigheter. Dessa framträda även ifråga om anslagsförvaltningen; om reparationstjänsten vid de centrala verkstäderna underställes fabriksstyrelsen, kommer det att medföra att omfattande redovisningar måste expedieras mellan de olika myndigheterna.

Ledningen av reparationstjänsten av intendenturmateriel synes på grund härav kunna, åtminstone tillsvidare, med större fördel utövas av arméförvaltningens intendenturdepartement (intendenturavdelning) och frågan om en eventuell förändring härutinnan ställas på framtiden.

I detta sammanhang må uppmärksamheten fästas därå, att intendenturdepartementet för närvarande håller på att sammanföra reparationsverkstäderna inom garnisonsorter, där mer än ett förband är förlagt. På varje förläggningssort skall alltså finnas organiserat allenast en skrädderi- och en skomakeriverkstad för utförande av reparationer åt de militära förbanden. Samtidigt bliva verkstäderna givetvis föremål för en rationalisering när det gäller att organisera arbetet. Härigenom kommer man omedelbart i åtnjutande av en stor del av de fördelar i ekonomiskt avseende, som de centraliserade reparationsverkstäderna beräknas medföra. Nämda sammanslagnings- och rationaliseringsarbete beräknas, efter vad vi inhämtat, inom kort vara slutfört.

Det må i sammanhanget också erinras därom, att reparationstjänsten beträffande tygmateriel icke ansetts böra centraliseras till fabriksstyrelsen. Ledningen av denna tjänst har dock under en period av beredskapstiden överflyttats från tygdepartementet till verkstadsnämnden, men sedan åter — då olägenheterna av en dylik ordning framträtt — förlagts till nämnda

departement. Denna erfarenhet synes icke böra förbises, då det nu gäller att ordna service-tjänsten inom ett annat förvaltningsområde.

Det finnes ej heller skäl att nu utgå från att centraliseringen av reparationstjänsten kommer att bliva så omfattande, som reparationssakkunniga föreslagit i sitt principbetänkande. Även om de av Kungl. Maj:t i propositionen nr 179 föreslagna tre tvätt- och reparationsanstalterna komma till utförande, varav de två större äro avsedda för Stockholms- och Boden-områdenas garnisoner, torde det likväl icke kunna anses givet att övriga planerade centrala anstalter böra uppföras. Det bör bliva föremål för närmare undersökning, om icke de medelstora, garnisonsvis ordnade reparationsanstalterna väl fylla sin uppgift även i ekonomiskt avseende. Ur truppförbandens synpunkt samt ur beredskaps- och transportsynpunkt kunna de väl tänkas vara att föredraga framför större centralanstalter.

Ifråga om de centrala beklädnadsverkstäderna förordar departementschefen, att de skola underställas den föreslagna fabriksstyrelsen. Något avgörande skäl härför synes dock icke hava framlagts. Skulle några fördelar stå att vinna genom en dylik överflyttning, borde väl dessa stå att finna på det ekonomiska området. Vid av statens krisrevision under början av 1942 verkställd undersökning av arméns centrala beklädnadsverkstad framställdes vissa erinringar i detta avseende, men dessa bestredos i huvudsak av arméförvaltningens intendenturdepartement. Det framhölls, bland annat, att berörda undersökning verkställdes, innan den på departementets eget initiativ igångsatta rationaliseringsprocessen, vilken påbörjats under förra hälften av 1939, i sin helhet genomförts. Sedan rationaliseringsarbetet vid verkstaden successivt genomförts på de olika avdelningarna och numera i allt det väsentliga avslutats, hava arbetskostnaderna för fältbyxor, vapenrockar och kappor enligt uppgift minskats med i genomsnitt 40 procent av priserna före rationaliseringens genomförande. Nuvarande arbetskostnader anses ligga i jämnhöjd med eller under de privata fabrikernas motsvarande kostnader. Även beträffande effektiviteten har betydande förbättring skett, och numera uppnått resultat lär väl mäta sig med vad som uppnås inom privata företag inom branschen.

Den nuvarande ledningen av arméns centrala beklädnadsverkstad synes sålunda hava kunnat åstadkomma ett tillfredsställande resultat och detta resultat har därjämte uppnåtts i god samverkan med personalen. Under dessa förhållanden synes anledning knappast förefinnas att vidtaga någon förändring i ledningen av denna verkstad. Om en sådan förändring likväl vidtoges, skulle den säkerligen verka nedsättande på arbetsintresset hos berörd personal.

I samband med att man söker ordna en mera rationell organisation av den militära förvaltningen måste jämväl beaktas vikten, att duglig och lämplig personal kommer att placeras och anställas hos förvaltningsmyndigheterna. Förvaltningstjänstens mycket stora betydelse såväl för försvarskrafternas effektivitet som ur statsfinansiell synpunkt fordrar detta. Det föreliggande förslaget förutsätter, att man på olika centrala befattningar skall placera framstående män, och löneställningen har avvägrats med hänsyn till önskvärdheten att kunna förvärva väl kvalificerade krafter i konkurrens med den privata företagsamheten. Detta är riktigt, men i sammanhanget får icke förbises vikten av att kvaliteten även hos övrig personal inom förvaltningen är god, enär organisationens effektivitet eljest blir lidande. Inledningsvis har i denna motion erinrats om, att Kungl. Maj:ts proposition icke lämnar närmare besked om personalbehovet annat än summariskt. Man kan alltså icke bedöma, vare sig antalet befattningshavare av olika kategorier eller befattningshavarnas i allmänhet löneställning.

Personal i förvaltningarna måste för att rätt kunna fylla sin uppgift hava en tryggad ställning, men det är ej mindre viktigt för åstadkommande av ett intresserat arbete att personalen har förhållandevis goda befordringsmöjligheter. Oavsett om befattningshavaren är militär eller civil bör han sålunda hava möjlighet att i mån av förmåga vinna befordran, och även de högsta befattningarna böra därvid stå öppna. Vad särskilt angår den militära personal, som tillhör fälttyg- och intendenturkårer, är det av vikt att denna personal får i stort sett samma befordringsmöjligheter som motsvarande personal vid truppen för att icke rekryteringen av dessa kårer skall försvåras.

Detta nödvändiggör dock icke, att antalet högre beställningar för officerare ökas. Antalet beställningar i olika grader bör givetvis svara mot arbetsuppgifterna. Befordringsutsikterna kunna ökas genom att vederbörande officerare få möjligheter att meritera sig för befattningar inom försvarsförvaltningen, vilka i stat eller eljest är beräknade för civila befattningshavare. Detta kommer att underlätta rekryteringen av vederbörande militära personalkår, närmast fälttyg- och intendenturkårer, och detta blir till fördel icke allenast för den centrala förvaltningen utan jämväl för de lokala förvaltningsmyndigheterna. Personalen ifråga bör alltså enligt vår mening beredas möjligheter till att förvärva erforderlig sakkunskap för att vinna tillträde till befattningar, som närmast äro avsedda för personer med merkantil och industriell sakkunskap och även för tekniskt utbildad personal. Detta kan låta sig göra, om möjligheter beredas lämpliga officerare att erhålla utbildning i särskilda kurser och skolor. Antingen kunna de kommenderas till desamma eller också kunna de beredas ledighet från militärtjänsten eller medgivas avsked under viss tid med rätt att lönlösa kvarstå i sina kårer. De böra på samma sätt beredas tillfälle att praktisera hos industriföretag. Detta bleve till fördel icke endast för personalkårens rekrytering utan jämväl för

förvaltningarna, som därigenom få tillgång till personal med såväl militär som industriell sakkunskap.

Berörda fråga synes vara av den vikt, att det är påkallat, att riksdagen i samband med sitt beslut i fråga om förvaltningsorganisationen hos Kungl. Maj:t hemställer om utredning angående de åtgärder, som lämpligen kunna och böra vidtagas i syfte att säkerställa såväl de militära förvaltningskårens rekrytering med lämplig personal som också att förse förvaltningarna med personal, vilken är väl kvalificerad för sina uppgifter ur såväl militära som andra synpunkter.

Enahanda ordning synes i princip jämväl böra kunna komma ifråga för att bereda bättre befordringsmöjligheter för inom förvaltningarna anställd civil personal, ty därigenom säkerställes även en god rekrytering av dessa personalgrupper. Införandet av en sådan ordning synes jämväl möjliggöra att säkerställa rekryteringen utan att löneställningen för befattningshavare sättes så högt som skulle behöva bliva fallet, därest personalen icke kan räkna med att vinna befordran till högre tjänster.

I anslutning till det sålunda anförda få vi härmed hemställa,

att riksdagen vid prövning av Kungl. Maj:ts förslag angående organisationen av försvarsväsendets centrala förvaltning måtte beakta i motionen anförda synpunkter.

Stockholm den 10 april 1943.

<i>Erik von Heland.</i>	<i>Ernst Eskhult.</i>	<i>Joh. Friggeråker.</i>
<i>Wiktor Egnell.</i>	<i>Verner Andersson.</i>	<i>Allan Holstenson.</i>
<i>Albert Andersson.</i>	<i>John Gustavson.</i>	<i>B. A. Nilsson.</i>
<i>Gunnar Bodin.</i>	<i>Per Andersson.</i>	